

DRŽAVNA AGENCIJA ZA ISTRAGE I ZAŠTITU
FINANCIJSKO-OBAVJEŠTAJNI ODJEL

PRANJE NOVCA I FINANCIRANJE TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI
Statistički podatci i otkriveni pojavni oblici u 2018. godini

Kolovoz 2019.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. PRAVNI OKVIR.....	4
3. ORGANIZACIJSKA STRUKTURA.....	5
4. STATISTIČKI POKAZATELJI.....	6
4.1. Statistički pokazatelji o prikupljenim podacima.....	6
4.2. Statistički pokazatelji o podacima prikupljenim od nadležnih institucija.....	9
4.3. Statistički pokazatelji o korištenju prikupljenih podataka.....	9
5. MEĐUNARODNA SURADNJA.....	13
6. OSTALE AKTIVNOSTI.....	14
6.1. EU IPA 2013 Twinning projekat „Potpora borbi protiv pranja novca“.....	15
6.2. Projekat tehničke nadogradnje AMLS-a (tehnička komponenta EU IPA 2013 projekta) 15	
6.3. Procjena rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u BiH.....	15
6.4. Regionalna konferencija šefova finansijsko-obavještajnih jedinica Mostar.....	17
6.5. Radna grupa za izradu prijedloga Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, imenovana od strane Vijeća ministara BiH.....	17
6.6. Delegacija Bosne i Hercegovine pri Komitetu eksperata Vijeća Europe za evaluaciju borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma (BiH Moneyval delegacija).....	17
6.7. Aktivnosti u svezi sa uklanjanjem BiH sa FATF-ove „sive liste“.....	18
6.8. Konferencija strana ugovornica Varšavske konvencije.....	18
7. TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA.....	19
8. AKTIVNOSTI FOO-a PLANIRANE ZA NAREDNI PERIOD.....	20
9. KORISNI LINKOVI.....	21

1. UVOD

Financijsko-obavještajni odjel (u daljem tekstu: FOO) Državne agencije za istrage i zaštitu (u daljem tekstu: SIPA) predstavlja središnju financijsko-obavještajnu jedinicu u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH) koja funkcioniše sukladno međunarodnim standardima u oblasti borbe protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

Sukladno Zakonu o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu i Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, FOO obavlja poslove koji se odnose na sprječavanje, otkrivanje i istraživanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, poslove koji se odnose na promoviranje suradnje između nadležnih tijela BiH, Federacije BiH (u daljem tekstu: FBiH), Republike Srpske (u daljem tekstu: RS) i Brčko distrikta BiH (u daljem tekstu: BDBiH) u oblasti sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, kao i na promoviranje suradnje i razmjene informacija s nadležnim tijelima drugih država i međunarodnih organizacija zaduženih za sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

FOO je, kao temeljna organizacijska jedinica SIPA-e, operativno od 28.12.2004. godine, kada je stupio na snagu prvi Zakon o sprječavanju pranja novca, a 29.06.2005. godine primljeno je u Egmont grupu financijsko-obavještajnih jedinica¹ (u daljem tekstu: FOJ). Od navedenog razdoblja, dva puta je donesen novi Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i trenutno je na snazi Zakon iz 2014. godine („Službeni glasnik BiH“, br. 47/14 i 46/16).

Zakonodavni i institucionalni okvir u BiH je takav da sustav sprječavanja, otkrivanja i istraživanja kaznenih djela pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u BiH nije u nadležnosti samo jedne institucije već se radi o oblasti koja je u nadležnosti institucija na svim razinama vlasti uz zakonsko definiranje uloge svih sudionika sustava, te njihove obvezne međusobne interakcije i suradnje.

Primarni zadatak FOO-a je da prima, prikuplja, evidentira i analizira informacije, podatke i dokumentaciju, te istražuje i prosljeđuje rezultate analiza i/ili istraga nadležnim tužiteljstvima i drugim nadležnim tijelima, kako u BiH tako i u inozemstvu, koji istražuju kaznena djela pranja novca i/ili financiranja terorističkih aktivnosti.

Ukoliko FOO sumnja u pranje novca ili financiranje terorističkih aktivnosti u svezi s nekom transakcijom ili osobom, ovlašteno je za privremeno obustavljanje te transakcije ili transakcija u trajanju do pet radnih dana, kao i za kontinuirano praćenje financijskog poslovanja klijenta u trajanju do šest mjeseci.

¹ Jedinstveno tijelo 155 financijsko-obavještajnih jedinica koje pruža platformu za sigurnu razmjenu stručnosti i financijsko-obavještajnih podataka za borbu protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

FOO je nadležno i da drugim tijelima u BiH i inozemstvu samoinicijativno dostavi odgovarajuće podatke, informacije i dokumentaciju koji se prikupe sukladno Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, a za koje procijeni da bi mogli biti značajni tim tijelima pri donošenju odluka iz njihove nadležnosti u svezi sa istraživanjem kaznenih djela pranja novca, predikatnih kaznenih djela i financiranja terorističkih aktivnosti. Također, FOO neposredno postupa po nalogima i zahtjevima tužiteljstava, kako u djelokrugu nadležnosti propisanih Zakonom, tako i po zakonima o kaznenom postupku. Podatci, informacije i dokumentacija prikupljeni sukladno Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti su obavještajnog karaktera i koriste se u svrhu sprječavanja i otkrivanja pranja novca, predikatnih kaznenih djela i financiranja terorističkih aktivnosti.

FOO obavlja i poslove koji se odnose na predstavljanje BiH u međunarodnim tijelima za sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, kao što je vodeća uloga u Delegaciji Bosne i Hercegovine pri Komitetu eksperata Vijeća Europe za evaluaciju borbe protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (u daljem tekstu: Moneyval), odnosno uloga u Delegaciji Bosne i Hercegovine pri Konferenciji strana ugovornica Konvencije Vijeća Europe o pranju, traženju, zapljeni i oduzimanju prihoda stečenih kriminalom i o financiranju terorizma – Varšavska konvencija.

Pored navedenog, FOO aktivno sudjeluje u aktivnostima unaprjeđenja borbe protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti sudjelovanjem u projektima, obukama obveznika Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i obukama službenika nadležnih tijela u BiH.

2. PRAVNI OKVIR

Poslovi i zadatci iz nadležnosti FOO-a propisani su sljedećim zakonskim i podzakonskim propisima:

- Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, br. 47/14 i 46/16);
- Zakon o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu („Službeni glasnik BiH“, br. 27/04, 63/04, 35/05, 49/09 i 40/12);
- Pravilnik o provedbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 41/15);
- Naputak o načinu popune obrazaca i elektroničkog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, br. 41/15);
- Pravilnik o unutarnjoj organizaciji Državne agencije za istrage i zaštitu, broj 16-09-02-721-31/13 od 06.10.2014. godine.

3. ORGANIZACIJSKA STRUKTURA

FOO je temeljna organizacijska jedinica SIPA-e sačinjena od tri odsjeka:

1. Analitički odsjek;
2. Odsjek za istrage;
3. Odsjek za pravna pitanja, međunarodnu suradnju i potporu.

Poslove i zadatke iz djelokruga rada FOO-a, prema Pravilniku o unutarnjoj organizaciji SIPA-e, obavljaju policijski službenici, državni službenici i zaposlenici.

Organizacijska šema FOO-a

4. STATISTIČKI POKAZATELJI

Primarni zadatak FOO-a, koji se ogleda u primanju, prikupljanju, evidentiranju i analiziranju informacija, podataka i dokumentacije te istraživanju i prosljeđivanju rezultata analiza i/ili istraga nadležnim tužiteljstvima i drugim nadležnim tijelima koja istražuju kaznena djela pranja novca i/ili financiranja terorističkih aktivnosti u BiH i u inozemstvu, realizira se kroz obvezno dostavljanje podataka o različitim vrstama transakcija od strane niza institucija.

4.1. Statistički pokazatelji o prikupljenim podacima

Komercijalne institucije koje posluju u financijskom i nefinancijskom sektoru (u daljem tekstu: obveznici), na temelju Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, obvezane su provoditi mjere za otkrivanje i sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. U okviru tih mjera propisana je obveza da FOO-u dostavljaju izvješća o:

- sumnjivim transakcijama, klijentima ili osobama;²
- gotovinskim transakcijama čija vrijednost iznosi ili prelazi iznos od 30.000,00 KM;
- povezanim gotovinskim transakcijama čija ukupna vrijednost iznosi ili prelazi iznos od 30.000,00 KM.

Najveći broj navedenih izvješća obveznici dostavljaju elektronički, odnosno putem aplikativnog softvera za prijavu transakcija (u daljem tekstu: AMLS).

Tijekom 2018. godine zaprimljeno je:

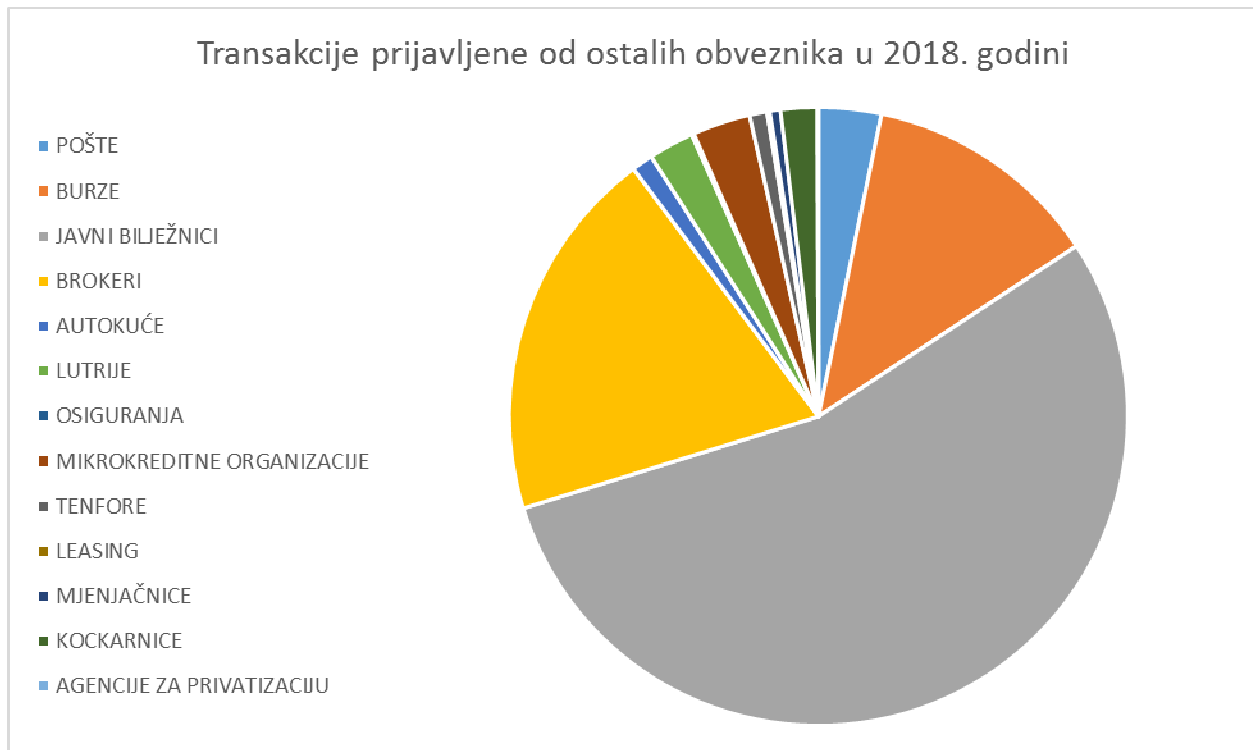
- 455 izvješća o sumnjivim transakcijama čija ukupna vrijednost iznosi 153.162.371,92 KM, od kojih su banke dostavile 242 izvješća čija ukupna vrijednost iznosi 148.729.281,66 KM, ostali obveznici su dostavili 213 izvješća čija ukupna vrijednost iznosi 4.433.090,26 KM, dok je jednu transakciju u vrijednosti od 284.929,27 KM okarakterirao kao sumnjivu analitičar FOO-a³;
- 475.631 izvješće o gotovinskim i povezanim gotovinskim transakcijama čija ukupna vrijednost iznosi 19.850.530.935,38 KM, od čega su banke dostavile 471.665 izvješća čija

² Sumnjiva transakcija je svaka transakcija za koju obveznik ili nadležno tijelo procijeni da u svezi s transakcijom ili osobom koja obavlja transakciju postoje opravdani razlozi za sumnju ili sumnja na počinjenje kaznenog djela pranja novca ili financiranja terorističkih aktivnosti, odnosno da transakcija uključuje sredstva koja su prizašla iz nezakonitih aktivnosti.

³ Procjena temeljena na raspoloživim podacima i dokumentaciji u svezi sa transakcijom, klijenta ili osobe.

ukupna vrijednost iznosi 18.935.806.293,50 KM a ostali obveznici su dostavili 3.966 izvješća čija ukupna vrijednost iznosi 914.724.641,88 KM.

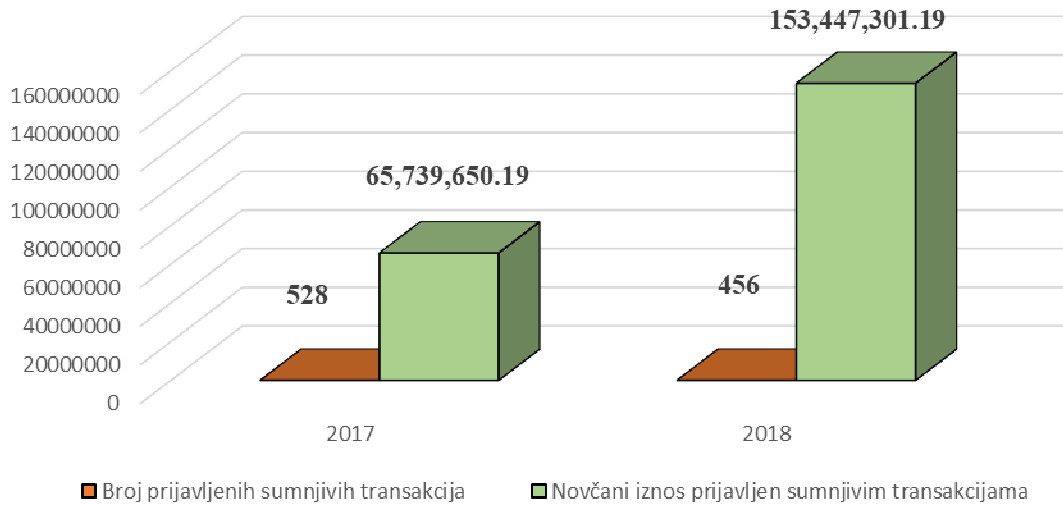
Iz prezentiranih podataka jasno je da su u 2018. godini banke⁴ imale najznačajnije sudjelovanje u prijavama transakcija, a što je posljedica dominantne uloge banaka u sektoru finansijskih usluga u BiH.

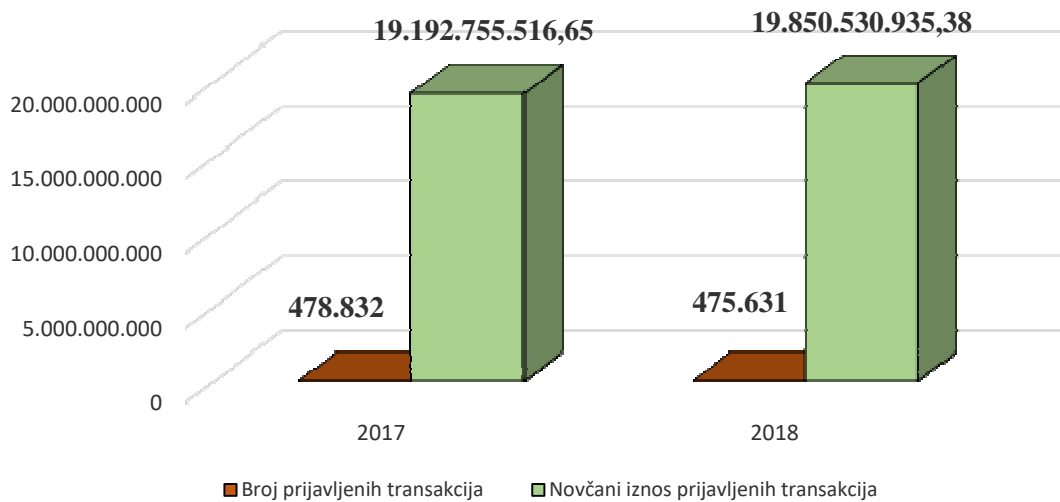
Grafičkim prikazom navedene strukture prijavljenih transakcija i njihovom usporedbom sa podacima iz 2017. godine evidentan je pad ukupnog broja a rast ukupne vrijednosti prijavljenih transakcija svih kategorija, tako je ukupna vrijednost svih prijavljenih transakcija sa 19.192.755.516,65 KM iz 2017. godine povećana na 19.850.530.935,38 KM, dok je ukupna vrijednost prijavljenih sumnjivih transakcija sa 65.739.650,19 KM iz 2017. godine povećana na iznos od 153.447.301,19 KM u 2018. godini.

⁴ U BiH je tijekom 2018. godine poslovalo ukupno 27 banaka.

Uporedni pregled broja i iznosa sumnjivih transakcija prijavljenih u 2017. i 2018. godini

Uporedni pregled broja i iznosa svih transakcija prijavljenih u 2017. i 2018. godini

4.2. Statistički pokazatelji o podacima prikupljenim od nadležnih institucija

Zakonom o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti uspostavljena je obveza provođenja mjera za otkrivanje i sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u BiH i za određena tijela i institucije nadležne za različite oblasti, što rezultira dostavljanjem podataka iz njihovog djelokruga rada FOO-u.

Uloga Uprave za neizravno oporezivanje BiH (u daljem tekstu: UNO BiH) ogleda se u otkrivanju i evidentiranju prijenosa gotovog novca, čekova, vrijednosnih papira na donositelja, plemenitih metala i dragog kamenja u vrijednosti od 20.000 KM ili više preko državne granice, sukladno kojoj je UNO BiH tijekom 2018. godine FOO-u dostavila podatke o ukupno 636 evidentiranih slučajeva prenosa novca preko državne granice čija ukupna vrijednost iznosi 3.410.418.839,86 KM.

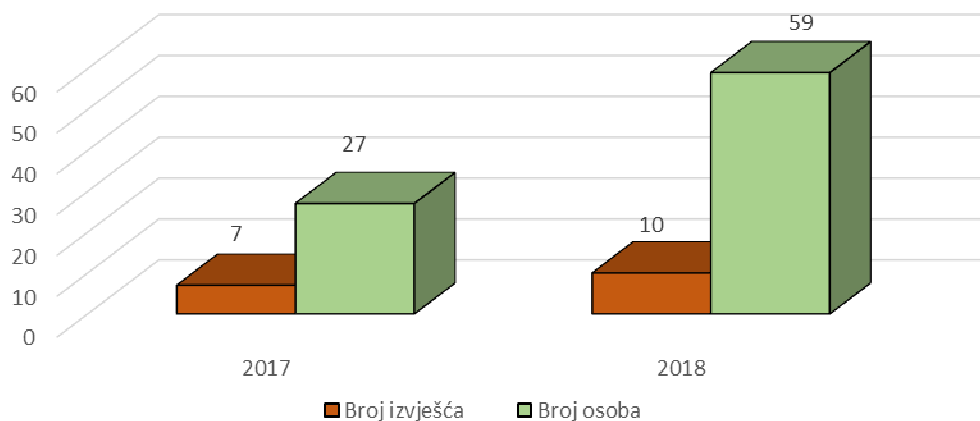
Za isto razdoblje su entitetska tijela nadležna za registriranje prometa vrijednosnim papirima (Registar vrijednosnih papira FBiH i Centralni registar hartija od vrijednosti RS) dostavila podatke o ukupno 12.749 realiziranih transakcija prometa dionicama čija ukupna vrijednost iznosi 126.431.031,70 KM.

4.3. Statistički pokazatelji o korištenju prikupljenih podataka

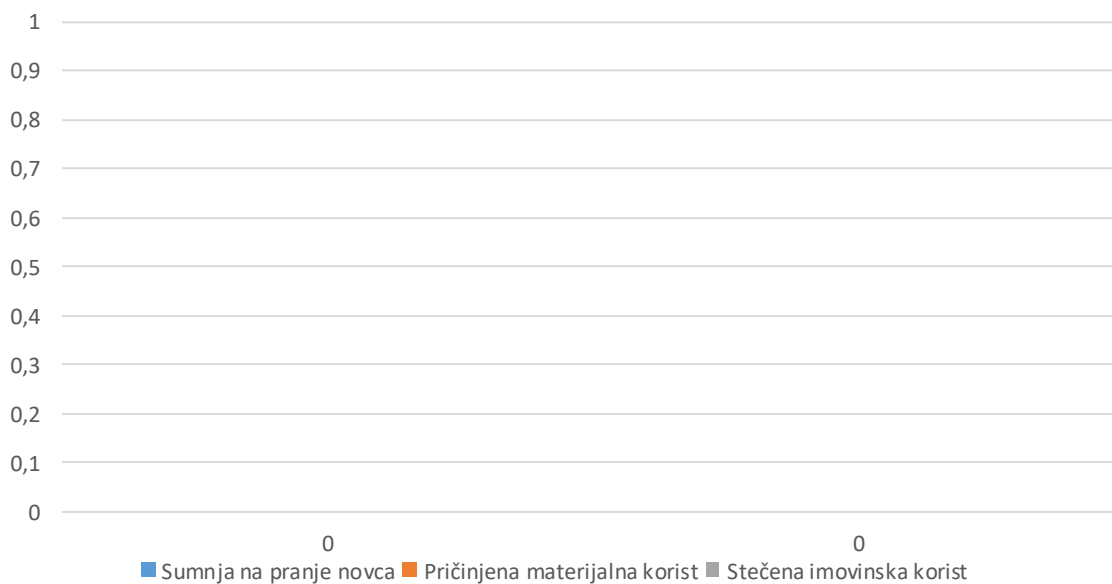
Podatke prikupljene od obveznika FOO koristi za sprječavanje, otkrivanje i istraživanje kaznenih djela pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti poduzimanjem mjera i radnji za koje je nadležno po Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i po zakonima o kaznenim postupcima. U kontekstu navedenog, FOO je tijekom 2018. godine tužiteljstvima dostavilo osam izvješća i dvije dopune izvješća kojim je za ukupno 59 osoba dokumentirano postojanje osnova sumnje da su počinili kazneno djelo pranje novca i više predikatnih kaznenih djela, čime su u legalne novčane tijekove ubacili 59.419.391,28 KM nelegalno stečenog novca a proračunu FBiH i više pravnih osoba pričinili materijalnu štetu u ukupnom iznosu od 56.791.027,20 KM, te stekli imovinsku korist u ukupnom iznosu 58.819.709,28 KM, dok je u 2017. godini prijavljeno postojanje osnova sumnje da je u legalne novčane tijekove ubačeno 10.275.546,00 KM, pričinjena materijalna šteta od prijavljenih kaznenih djela u ukupnom iznosu od 2.000.000,00 KM te stečena imovinska korist u ukupnom iznosu od 8.935.546,00 KM.

Navedeni usporedni podatci prikazani su u narednim grafikonima.

UPOREDNI PREGLED PODNESENIH IZVJEŠĆA I DOPUNA IZVJEŠĆA
2017-2018.

UPOREDNI PREGLED PODATAKA IZ IZVJEŠĆA 2017-2018

Prezentirani podatci pokazuju da je u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu tužiteljstvima dostavljeno više izvješća o počinjenim kaznenim djelima protiv većeg broja osoba, kojim je također i dokumentirana sumnja na pranje novca u znatno većem iznosu što se odnosi i na pričinjenu materijalnu štetu i stečenu imovinsku korist.

Tijekom 2018. godine FOO je primjenjivalo i druge mjere i radnje iz svoje nadležnosti, te je:

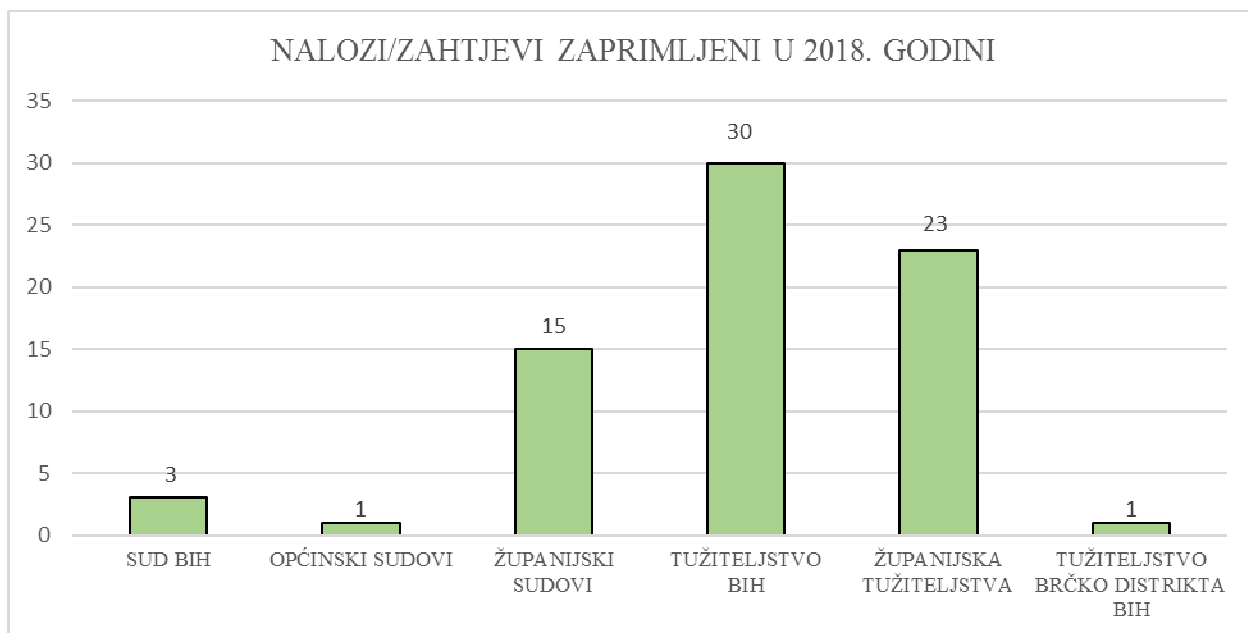
- zbog sumnje na pranje novca, a na temelju zakonskog ovlaštenja izdato osam naloga za privremenu obustavu transakcija u ukupnom iznosu od 104.049.653,10 KM (na računima pet fizičkih osoba i dvije pravne osobe);
- izdata tri naloga bankama za kontinuirano praćenje financijskog poslovanja po računima njihovih klijenata;
- u sklopu obavljanja redovnih policijskih poslova i zadataka, sačinjeno deset kriminalističko-obavještajnih izvješća;
- drugim policijskim i poreznim tijelima svih razina u Bosni i Hercegovini proslijeđeno 78 informacija na dalje postupanje.

Prema povratnim informacijama, zaprimljenim u izvještajnom razdoblju, policijska i porezna tijela su na temelju informacija FOO-a dokumentirala postojanje elemenata sumnje na počinjenje više kaznenih djela i prekršaja:

- porezna tijela FBiH i RS su nadležnim tužiteljstvima u FBiH i RS podnijela kaznene prijave u svezi sa utvrđenim izbjegavanjem poreznih obveza u ukupnom iznosu od 2.049.685,21 KM;
- MUP RS je nadležnom tužiteljstvu u RS podnio Izvješće o počinjenom kaznenom djelu „Prevara“ kojim je pribavljena imovinska korist u iznosu od 2.574.362,78 KM;
- Porezna uprava FBiH (u daljem tekstu: PU FBiH) je za četiri pravne osobe utvrdila dodatne porezne obveze u ukupnom iznosu od 111.422,07 KM za koje su izdati prekršajni nalozi, dok su za dvije fizičke osobe utvrđene dodatne porezne obveze u ukupnom iznosu od 2.459.028,48 KM;
- PU FBiH je, na temelju podataka koje je dostavio FOO, na području FBiH prikupila dodatne podatke o svim osobama koje su putem PayPal sustava plaćanja u razdoblju od 2015. do 2017. godine ostvarile prilive na transakcijske račune u iznosima od 10.000,00 KM i više tijekom jedne godine. Nakon analize prikupljenih podataka PU FBiH je utvrdila da su 843 fizičke osobe sa prebivalištem na području FBiH ostvarile prihode u ukupnom iznosu od 38.351.662,00 KM nakon čega je objavljen poziv svim osobama za prijavljivanje poreza po temelju ostvarenog dohotka.

Tijekom 2018. godine FOO je realizirao i istražne aktivnosti postupanjem po ukupno 77 naloga/zahtjeva nadležnih tužiteljstava, od toga u 2018. godini zaprimljena su 73 naloga/zahtjeva, dok je postupanje po četiri naloga/zahtjeva započeto tijekom 2017. godine i nastavljeno u 2018. godini.

Pregled primljenih naloga/zahtjeva u 2018. godini po tužiteljstvima i sudovima, koji su iste dostavili na postupanje, naveden je u narednom grafičkom prikazu.

Postupajući po nalogima nadležnih sudova i zahtjevima nadležnih tužiteljstava u BiH, FOO je tijekom 2018. godine realiziralo sljedeće aktivnosti:

- izvršene su pretrage na 25 lokacija;
- realizirane su četiri operativne akcije i lišene slobode dvije osobe;
- od 31 osobe su uzete izjave na zapisnik o ispitivanju svjedoka i saslušanju osumnjičenih osoba.

Tijekom realizacije navedenih naloga i zahtjeva sačinjeno je te nadležnim tužiteljstvima dostavljeno ukupno 58 izvješća o poduzetim mjerama i radnjama i izvješća o provedenim financijskim istragama, kao što je prikazano u narednoj tabeli.

IZVJEŠĆA O PREDUZETIM MJERAMA I RADNJAMA I IZVJEŠĆA O PROVEDENIM FINACIJSKIM ISTRAGAMA	
Tužiteljstvo BiH	20
Županijska tužiteljstva	22
Sud BiH	4
Županijski sudovi	12
UKUPNO	58

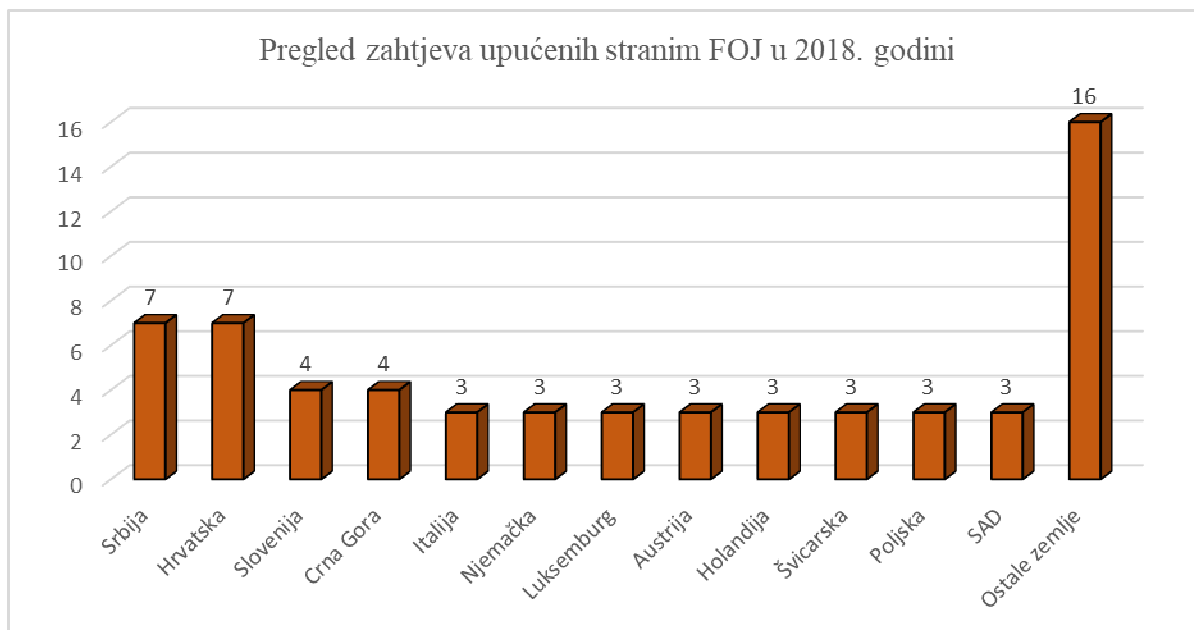
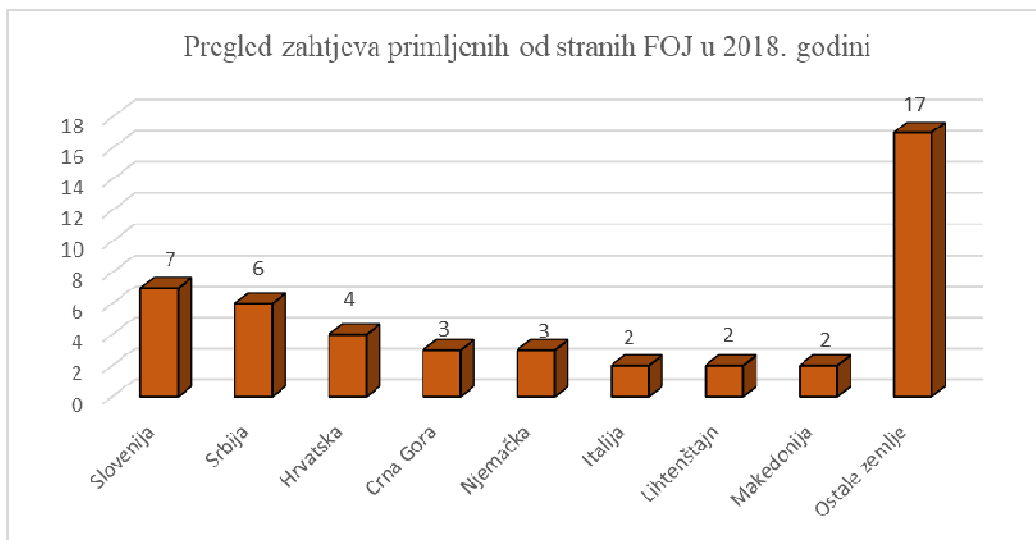
5. MEĐUNARODNA SURADNJA

Kao središnja financijsko-obavještajna jedinica u BiH, FOO ostvaruje kontinuiranu međunarodnu suradnju sa stranim FOJ i međunarodnim organizacijama koje djeluju u oblasti borbe protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. Međunarodna suradnja realizira se u svezi sa konkretnim istražnim aktivnostima kao i u svezi sa ispunjavanjem međunarodnih obveza BiH na planu borbe protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnost.

Sukladno Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, FOO je nadležno da sa nadležnim tijelima u inozemstvu razmjenjuje odgovarajuće obavještajne podatke, informacije i dokumentaciju koji se prikupe sukladno Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, što se realizira u okviru EGMONT grupe.

U tom kontekstu, FOO je tijekom 2018. godine u 171 navratu kontaktiralo FOJ u inozemstvu, od čega su se 62 zahtjeva odnosila na suradnju po konkretnim predmetima rada, a 109 na međusobno informiranje koje nije povezano sa konkretnim predmetima rada. U 381 slučaju FOO su kontaktirali različiti FOJ, od čega se 46 zahtjeva stranih FOJ odnosilo na konkretne predmete rada, a 335 na međusobno informiranje koje nije povezano sa konkretnim predmetima rada.

Grafički pregled ostvarene međunarodne suradnje u nastavku ukazuje da je ta suradnja posebno izražena sa zemljama okruženja te drugim zemljama poznatim po prisustvu građana iz BiH na njihovom području po raznim temeljima, odnosno sa zemljama čiji su građani po različitim temeljima prisutni na području BiH.

6. OSTALE AKTIVNOSTI

Kao središnja finansijsko-obavještajna jedinica u BiH, FOO je kontinuirano aktivno uključeno u realizaciju projekata i aktivnosti od značaja za unaprjeđenje kapaciteta i sposobnosti svih tijela u BiH koja su nadležna za borbu protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. U nastavku su izdvojene najznačajnije aktivnosti.

6.1. EU IPA 2013 Twinning projekat „Potpora borbi protiv pranja novca“

Realizacija projekta započeta je u travnju 2017. godine, a predviđeno je da traje do kraja siječnja 2020. godine. Cilj projekta je osnažiti tijela u BiH u borbi protiv pranja novca, financiranja terorizma i financijskog kriminala do razine potrebne za pristupanje EU. U realizaciju navedenog projekta sa EU ekspertima uključeno je deset službenika FOO-a, kroz sudjelovanje u Upravnom odboru, u vidu uloge domaćeg partnera rezidentnog twinning savjetnika, vođe grupa za realizaciju aktivnosti iz projekta po pojedinim komponentama, te aktivnim sudjelovanjem u aktivnostima podizanja svijesti i obukama. Realizirano je više aktivnosti koje doprinose unaprjeđenju rada i efikasnosti FOO-a, odnosno realizaciji Zakonom predviđenih obveza FOO-a, kao što su više različitih obuka za pripadnike različitih institucija i agencija u BiH i inozemstvu, obuka obveznika (banke, notari i odvjetnici), izrada indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija, izrada materijala u svezi sa podizanjem svijesti o opasnosti od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i slično.

Tijekom 2019. godine održano je 57 misija (radionica, obuka i slično) u kojima su sudjelovala 742 sudionika iz BiH i 39 međunarodnih eksperata.

6.2. Projekat tehničke nadogradnje AMLS-a (tehnička komponenta EU IPA 2013 projekta)

U okviru tehničke komponente EU IPA 2013 Twinning Projekta „Potpora borbi protiv pranja novca“, nastavljena je nadogradnja operativnog sustava AMLS-a uz aktivno sudjelovanje Radne grupe FOO-a. Cilj nadogradnje je omogućavanje pristupa bazama podataka većeg broja tijela i agencija u BiH putem AMLS-a, unaprjeđenje komunikacije sa svim obveznicima sa tendencijom uspostavljanja efikasne dvosmjerne komunikacije i uvođenje softvera za vizualizaciju i automatsku pretragu baza podataka. U 2018. godini je realiziran najveći dio aktivnosti. Kompletan prelazak na rad putem nadograđenog sustava očekuje se tijekom 2019. godine.

6.3. Procjena rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u BiH

Radna grupa za procjenu rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u BiH je u 2018. godini završila procjenu rizika, te sačinila Izvješće i Akcijski plan za otklanjanje nedostataka, koje su u kolovozu 2018. godine usvojili Vijeća ministara BiH i vlade entiteta. U navedene aktivnosti bilo je uključeno osam službenika FOO-a koji su imali značajnu ulogu u čitavom procesu započetom u listopadu 2016. godine. U ovom izvješću predstavljena je matrica sa ukupnim rizicima pranja novca i financiranja terorizma, kao i matrica pranja novca po sektorima. Skraćena verzija Izvješća i Akcijski plan dostupni su na internet stranici Ministarstva

sigurnosti BiH www.msb.gov.ba. U izvještajnom razdoblju započete su aktivnosti predviđene Akcijskim planom.

RIZICI OD PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA U BiH

PRIJETNJA

VISOKA					
SREDNJE VISOKA				Rizik od pranja novca	
SREDNJE			Rizik od FTA		
SREDNJE NISKA					
NISKA					
	NISKA	SREDNJE NISKA	SREDNJE	SREDNJE VISOKA	VISOKA

RANJIVOST

RIZIK OD PRANJA NOVCA PO SEKTORIMA

PRIJETNJA

VISOKA			Banke		Javni bilježnici/Nekretnine
SREDNJE VISOKA	Vrijednosni papiri				
SREDNJE			Lizing		Odvjetnici
SREDNJE NISKA					Računovode/Kasina
NISKA	Osiguranja		Mikrokrediti		
	NISKA	SREDNJE NISKA	SREDNJA	SREDNJE VISOKA	VISOKA

RANJIVOST

RASPON RIZIKA

VISOK
SREDNJE VISOK
SREDNJI
SREDNJE NIZAK
NIZAK

6.4. Regionalna konferencija šefova finansijsko-obavještajnih jedinica Mostar

U periodu 03.10-04.10.2018. godine u Mostaru je održana Regionalna konferencija šefova finansijsko-obavještajnih jedinica kojoj je domaćin bilo FOO. Konferencija je organizirana u suradnji sa UNODC-om a nazočili su joj šefovi, odnosno delegacije, FOJ Slovenije, Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Albanije i Makedonije. Pored navedenog, u dijelu otvorenog sastanka Konferenciji su nazočili predstavnici Moneyvala, UNODC-a, CEPOL-a, OSCE-a i IISG-a. Obrađeni su aktualno stanje u oblasti sprječavanja i borbe protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u regiji, aktualni trendovi i tipologije navedenih kaznenih djela, 5. krug Moneyval evaluacija, 4. i 5. EU direktiva i moguće izmjene Regionalnog protokola o borbi protiv pranja novca i financiranje terorizma.

6.5. Radna grupa za izradu prijedloga Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, imenovana od strane Vijeća ministara BiH

Cilj donošenja novog Zakona je usklađivanje sa FATF preporukama iz 2012. godine, 4. i 5. EU direktivom o sprječavanju korištenja finansijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma, s ciljem otklanjanja nedostataka, odnosno unaprjeđenja sustava konstatiranih u Procjeni rizika od pranja novca i financiranja terorizma u BiH. Za predsjedatelja radne grupe imenovan je službenik FOO-a. U izvještajnom razdoblju započete su pripreme aktivnosti Radne grupe.

6.6. Delegacija Bosne i Hercegovine pri Komitetu eksperata Vijeća Europe za evaluaciju borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma (BiH Moneyval delegacija)

BiH je članica posebnog Komiteta stručnjaka Vijeća Europe zaduženog za praćenje provođenja mjera za sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti – Moneyval, koji funkcioniše po principu uzajamnih procjena država članica prema metodologiji i standardima međunarodnog tijela koje postavlja standarde za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma – FATF. Sukladno Odluci Vijeća ministara BiH, službenik FOO-a ima ulogu šefa BiH Moneyval delegacije, čiji je zadatak predstavljanje i ostvarivanje suradnje BiH sa Moneyval

komitetom Vijeća Europe. Delegacija je sudjelovala u radu 56. i 57. Plenarne sjednice Moneyval komiteta.

Pored navedenog, 2018. godine na ovom planu realizirano je niz aktivnosti koje uključuju i realiziranje međunarodnih obuka sudija i tužitelja. Poduzete su i aktivnosti u svezi s više upitnika i nacrtu FATF dokumenata, koji su distribuirani prema institucijama u BiH, radi prikupljanja podataka za davanje traženih odgovora. Sekretarijat Moneyvala zaprimio je podatke o očekivanom terminu petog kruga evaluacije za BiH koja je predviđena najranije za 2021. godinu, dok je kao termin za sačinjavanje izvješća o napretku u okviru četvrtog kruga evaluacije za BiH predviđen prosinac 2019. godine.

Delegacija je 2018. godine poduzimala aktivnosti u svezi sa „EU sivom listom“ na kojoj je listirana BiH iako je delistirana sa liste FATF-a. U navedenom kontekstu, zajedno sa predstavnicima različitih domaćih i međunarodnih institucija, odvijale su se aktivnosti koje su usmjerene na delistiranje BiH sa ove liste.

6.7. Aktivnosti u svezi sa uklanjanjem BiH sa FATF-ove „sive liste“

U veljači 2018. godine Radna grupa za financijsku akciju – FATF donijela je odluku da se Bosna i Hercegovina ukloni sa liste visokorizičnih i nekooperativnih zemalja jer su realizirane aktivnosti predviđene akcijskim planom, odnosno zato što je sustav prevencije i borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma u BiH unaprijeđen. Navedenoj odluci je prethodila on-site posjeta delegacije FATF-a u siječnju 2018. godine. Službenici FOO-a su aktivno sudjelovali u pripremi za navedenu posjetu, nazočili su sastancima sa FATF-om, odnosno bili široko angažirani za realizaciju aktivnosti predviđenih Akcijskim planom sa FATF-om iz 2015. godine. Akcijski plan se odnosio na sljedeće oblasti: kriminalizacija pranja novca, privremene mjere i zapljena, sankcije, propisi i nadzor, opseg kaznenog djela financiranje terorizma, ciljane financijske sankcije, neprofitni sektor i prekogranična kontrola valuta.

6.8. Konferencija strana ugovornica Varšavske konvencije⁵

Varšavska konvencija Vijeća Europe podrazumijeva obvezu svih zemalja potpisnica, među kojima je i BiH, da u svojim sustavima primjene konkretna zakonodavna i institucionalna rješenja koja će doprinijeti efikasnoj borbi protiv pranja novca, traženju, zapljeni i oduzimanju prihoda stečenih kriminalom ili su u svezi s financiranjem terorizma. Jedan službenik FOO-a ima

⁵ Konvencija Vijeća Europe o pranju, traženju, zapljeni i oduzimanju prihoda stečenih kriminalom i o financiranju terorizma.

ulogu člana bh. delegacije pri Konferenciji strana ugovornica Varšavske konvencije. Tijekom 2018. godine održan je jedan sastanak Delegacije.

Pored navedenog, službenici FOO-a bili su angažirani u sljedećim projektima:

- UNODC/CEPOL – Projekat „Izgradnja regionalnih kapaciteta u borbi protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u zemljama Jugoistočne Europe“;
- Radna grupa Centra za edukaciju sudija i tužitelja za reviziju stručnog edukativnog materijala „Borba protiv korupcije i finansijskog kriminala“.

7. TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA

Tipologije pranja novca predstavljaju metode, tehnike i trendove pranja novca koje, promatrane u ograničenom vremenskom razdoblju, imaju više zajedničkih karakteristika ili obilježja. Prepoznavanje i analiziranje novih tipologija posebno je značajno ako u obzir uzmemo okolnost da je pranje novca proces koji se neprekidno razvija. „Perači“ novca, usavršavajući i primjenjujući nove tehnike i modalitete, čine proces pranja novca još kompleksnijim a samim tim i komplikovanijim za otkrivanje i naročito teškim za dokazivanje. Uočavanje novih tipologija je neophodno za izradu analize rizika za potrebe što efikasnijeg preventivnog djelovanja.

Na temelju raspoloživih podataka, informacija, dokumentacije i dokumentiranih slučajeva pranja novca, tijekom 2018. godine uočene su i izdvojene tehnike, trendovi i tipologije pranja novca sa ciljem njihovog boljeg razumijevanja i uočavanja potencijalnih rizika sa kojima su suočeni različiti sektori, te da bi se na taj način doprinijelo sprječavanju i otkrivanju nekih od brojnih metoda koje se koriste za prikrivanje izvora nezakonitih sredstava u BiH. Dosadašnja iskustva kao i iskustva drugih zemalja ukazuju da su oblasti sa visoko izraženim stupnjem rizika sa aspekta pranja novca bankarski sektor, uvozno-izvozni poslovi, tržište kapitala, tržište nekretnina i virtualne valute.

Dokumentirani slučajevi sumnje na pranje novca ukazuju na izraženu zastupljenost sljedećih tipologija koje imaju obilježja pranja novca:

- novac stečen internet prevarama van područja BiH, usmjeren bezgotovinskim transferima u korist pravne osobe u BiH, da bi potom sredstva bila dalje bezgotovinski transferirana u korist dvije pravne osobe u inozemstvu, dok je ostatak sredstava iskorišten za bezgotovinsko plaćanje i gotovinsko podizanje na području BiH;

- novčana sredstva stečena ustupanjem potraživanja od dvije strane pravne osobe (koje su uredno izvršavale svoje obveze prema pravnoj osobi u BiH), stranoj pravnoj osobi, koja je zadržala za sebe jedan dio novčanih sredstava (što je omogućeno zaključivanjem ugovora o ustupanju potraživanja i prikrivenim obavljanjem transakcija između više europskih zemalja), dok je drugi dio novčanih sredstava iskorišten za kupovinu dionica iste pravne osobe u BiH u višemilijunskom iznosu, što je prikriveno obavljanjem transakcija između računata pravnih osoba iz ukupno šest zemalja;
- bavljenje posredovanjem u trgovini nekretninama, dovođenjem u svezu kupca i prodavca, bez neophodnog ovlaštenja i suprotno propisima koji propisuju obveznost registracije, te na taj način stjecanje protupravne imovinske koristi te ulaganje sredstava u kupovinu nekretnina i kapitala pravne osobe;
- osnivanje pravne osobe isključivo u svrhu da se preko nje opere novac, gdje se sačinjavanjem dokumentacije o fiktivnoj trgovinskoj razmjeni sekundarnih sirovina između više pravnih osoba u različitim državama pokušalo prikriti stvarno porijeklo novca stečenog kaznenim djelom, a sve s ciljem da se novčana sredstva legaliziraju kod financijskih institucija, odnosno učine nedostupnim pravosudnim tijelima u državi gdje je počinjeno kazneno djelo iz kojeg su proizišla pomenuta sredstva;
- bavljenje uvozom i trgovinom motornim vozilima (kupoprodajom) od strane fizičke osobe, bez neophodnog ovlaštenja i suprotno propisima koji propisuju obveznost registracije, te na taj način stjecanje protupravne imovinske koristi.

Uočene tipologije ukazuju da su gotovinska sredstva doznačena na račune fizičkih osoba i sa njima povezanih gospodarstvenih subjekata često visokorizična u kontekstu pranja novca. Kada je riječ o računima pravnih subjekata, navedene tipologije ukazuju i na zastupljenu zlouporabu transakcija po temelju novčanih pozajmica od osnivača ili u korist osnivača, kao i transakcija po temelju pologa pazara, isplata za potrebe blagajne i materijalnih troškova. Zastupljene su i pojave koje indirektno ukazuju na razne vrste prevara, od krađe identiteta, krivotvorenja isprava, do zlouporabe ovlasti, zlouporabe platnih kartica, prijevara u gospodarstvenom poslovanju, lažnog stečaja, nedozvoljene trgovine itd.

8. AKTIVNOSTI FOO-a PLANIRANE ZA NAREDNI PERIOD

Sukladno zakonom propisanim djelokrugom rada, FOO će kontinuirano prikupljati i analizirati obavještajne podatke i dokumentaciju u svezi sa pranjem novca i financiranjem terorističkih aktivnosti te istraživati i prosljeđivati rezultate analiza i istraga, podatke i dokumentaciju tužiteljstvima i drugim nadležnim tijelima u BiH i inozemstvu. Pored navedenog, FOO će, sukladno raspoloživim kapacitetima, aktivno sudjelovati i u svim drugim aktivnostima čiji je cilj unaprjeđenje kapaciteta i stvaranje pretpostavki za uspješnu borbu protiv pranja novca i

financiranja terorističkih aktivnosti, kao i ispunjavanje međunarodnih obveza BiH na istom planu. Sukladno navedenom, FOO će u narednom razdoblju biti uključeno i u:

- aktivnosti sačinjavanja Nacrta zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti sukladno preporukama iz relevantnih međunarodnih dokumenata;
- aktivnosti uspostave pristupa registrima stvarnih vlasnika pravnih subjekata na svim razinama u BiH, sukladno zahtjevima relevantnih tijela EU;
- aktivnosti realizacije IPA 2013 projekta koji uključuje:
 - organiziranje većeg broja obuka za pripadnike agencija za provedbu zakona u BiH kao i za pripadnike drugih relevantnih institucija i agencija;
 - organiziranje i provođenje kampanje za podizanje svijesti o pojavama pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;
 - aktivnosti na implementaciji projekta nadogradnje postojećeg AMLS sustava, koje obuhvaćaju stvaranje pretpostavki za pristup bazama podataka značajnijih institucija i agencija BiH, FBiH, RS i BDBiH;
- organiziranje i iniciranje organiziranja obuka za ovlaštene osobe obveznika Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, uz aktivno sudjelovanje službenika FOO-a u realizaciji obuka.

9. KORISNI LINKOVI

SIPA	www.sipa.gov.ba
Ministarstvo sigurnosti BiH	www.msb.gov.ba
Vijeće ministara BiH	www.vijeceministara.gov.ba
Tužiteljstvo BiH	www.tuzilastvobih.gov.ba
Sud BiH	www.sudbih.gov.ba
Parlamentarna skupština BiH	www.parlament.ba
Pravosuđe BiH	www.pravosudje.ba
Uprava za neizravno oporezivanje BiH	www.uino.gov.ba
Granična policija BiH	www.gp.gov.ba
Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	www.osa-oba.gov.ba
Agencija za državnu službu BiH	www.ads.gov.ba
Federalno tužiteljstvo Federacije BiH	www.ft-ftbih.pravosudje.ba
Republičko tužiteljstvo Republike Srpske	www.rt.rs.pravosudje.ba

Centar za edukaciju sudija i tužitelja u FBiH	www.fib.cest.gov.ba
Centar za edukaciju sudija i tužitelja u RS	www.rs.cest.gov.ba
Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske	www.mup.vladars.net
Porezna uprava Federacije BiH	www.pufbih.ba
Porezna uprava Republike Srpske	www.poreskaupravar.org
Porezna uprava Brčko distrikta BiH	www.bdcentral.net/index.php/ba/institucije/direkcija-za-finansije/poreska-uprava
Federalna uprava policije	www.fup.gov.ba
Agencija za bankarstvo Federacije BiH	www.fba.ba
Agencija za bankarstvo Republike Srpske	www.abrs.ba
MONEYVAL	www.coe.int/moneyval
FATF	www.fatf-gafi.org
Egmont grupa	www.egmontgroup.org
Vijeće Europe	www.coe.int/bs/web/about-us
Europska unija	www.europa.eu
Interpol	www.interpol.int
ICITAP	www.justice.gov/criminal-icitap
Razvojni program Ujedinjenih naroda	www.baundp.org
Međunarodni monetarni fond	www.imf.org
Svjetska banka	www.worldbank.org